

Skepse a princip Occamovy břitvy

Žijeme v postmoderní době, kdy brutální formy nemyšlení a iracionality ovládají společnost. Různé typy kultovních společenství, léčitelství, víra v paranormální jevy, ale především zcela povrchní floskule postmoderní filosofie jsou jen mezními produkty zvláštního stavu myšlení společnosti 21. století.

Postmodernismus je infekce, která do vědy přichází z oblastí ležících mimo ni, a protože nechápe principy a zákonitosti, kterými se věda řídí, snaží se ji mutovat.

Postmodernismus v zásadě odmítá dva základní pilíře vědeckého myšlení: racionalismus a skepsi.

Racionální postup demonstruje přístup American Assotiation (AAAS), o kterém byla zmínka v předchozím čísle časopisu.

Skeptický přístup reprezentuje tzv. Occamova břitva. Princip „břítvy“ shrnuje věta: „*Entia non sunt multiplicanda praeter necessitatem* – jevy se nemají rozmnožovat, pokud to není nevyhnutelné.“

Kdo to byl, tak řečený Occam?

William z Ockhamu (1285 – 1348) byl příslušníkem františkánského řádu, do kterého vstoupil během studií v Oxfordu. (Occam je pozdější, poněkud nešťastně latinisovaná transkripce staroanglického názvu městečka Ockhamu, situovaného na jižním okraji Londýna) Na jeden poměrně krátký život toho zažil mnoho. Angažoval se v politice dvora Ludvíka Bavora, žádal sekularizaci církve, kritizoval papeže, byl exkomunikován, hodně cestoval, mnoho přemýšlel a po neklidném životě zemřel v Mnichově – zřejmě na náказu pravými nešťovicemi. Z nacionálního hlediska je snad zajímavé, že na Williamův myšlenkový svět navazoval John Viklef, od kterého vede přímá cesta k Janu Husovi.

Occamova břitva je novodobý a poněkud paradoxní aforismus.

Františkáni 14. století kladli totiž hlavní důraz na víru, na poznávání výhradně prostřednictvím víry. Tím se dost podstatně lišili od dominikánů, akcentujících rozumové, racionální poznání.

William z Ockhamu jako pravověrný františkán také odmítal pochopení věcí prostřednictvím (cestou) rozumu, a dokonce se stal jedním ze zakladatelů středověkého agnosticizmu. Jeho agnosticizmus ale vlastně nesmírně prospěl vědeckému poznání tím, že formuloval zásadu nejvyšší úspornosti – myšlenkové ekonomie.

Occamova břitva nás učí, že nejjednodušší vysvětlení je pravděpodobně správné. Budme opatrní, jestliže se popis, výsledek měření, testu nebo výsledek pokusu výrazně liší od dosud převládajícího paradigmatu.

Od středověké břitvy vede dlouhá myšlenková cesta i k novodobému skepticizmu sira K. Poppera: „Za vědecké lze považovat jen takové tvrzení, které je v principu vyvrátitelné.“

Bludičky nad jihočeskými blaty nepatří do vědy, mechanismus tvorby a vývěru bahenních plynů ano. Nebo jinak: mikrosystémy plosky nohy nebo ušního boltce patří do kategorie bludiček, reflexní segmentová terapie je součástí vědy.

Ivan Dylevský
šéfredaktor